

kinder ombudsman

het beste besluit:
geef kinderen invloed

Retouradres: Postbus 93122, 2509 AC Den Haag

Mw. M. Paul, minister voor Primair en Voortgezet Onderwijs
Ministerie van Onderwijs Cultuur en Wetenschap
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

per email verzonden

Betreft: reactie op wetsvoorstel Vrij en veilig onderwijs en bijhorende
Algemene Maatregel van Bestuur

Geachte mevrouw Paul,

Afgelopen juli ben ik vanuit uw ministerie verzocht te reageren op het
Wetsvoorstel Vrij en veilig onderwijs en de Algemene Maatregel van
Bestuur monitor leerlingen (AMvB). Via deze weg stuur ik u mijn reactie.

Wetsvoorstel en Algemene Maatregel van Bestuur

Het wetsvoorstel betreft een uitbreiding van de reeds bestaande
monitoringsverplichting van het primair en voortgezet onderwijs over
(sociale) veiligheid binnen het onderwijs. De uitbreiding heeft tot doel het
veiligheidsbeleid van scholen te versterken. In het wetsvoorstel is daartoe
een aantal maatregelen opgenomen. Met betrekking tot de monitoring is
tevens een Algemene Maatregel van Bestuur (AMvB) voorbereid die ziet op
de uitvoering en monitoring van de sociale veiligheid van leerlingen. Zowel
het wetsvoorstel als de AMvB zien op Europees- en Caribisch Nederland.

Meerwaarde van wetsvoorstel en AMvB ten aanzien van verwezenlijking van kinderrechten¹

Uit de Memorie van Toelichting (MvT) en de Nota van Toelichting (NvT) –
horende bij respectievelijk het wetsvoorstel en de AMvB – spreekt een
belangrijke betrokkenheid bij en meerwaarde voor de sociale veiligheid van
leerlingen (en onderwijspersoneel). De maatregelen zoals uitgelegd in de
MvT en NvT zien allen op een verbreding en verdieping van de zorgplicht
van onderwijsinstellingen ten aanzien van hun leerlingen. Vanuit het
kinderrechtenperspectief concludeer ik dat de verschillende maatregelen
moeten leiden tot een betere aanpak van pesten en discriminatie (art. 2
IVRK), het belang van kinderen steviger geïmponeerd wordt ten aanzien
van de belangen van de onderwijsinstelling (art. 3 IVRK) en er steviger
ingezet wordt op de veiligheid van kinderen (art. 19 IVRK). Dit zal er tevens
toe leiden dat het recht op onderwijs, en daarmee het recht op ontwikkeling,
voor diverse groepen kinderen beter gewaarborgd is (art. 6, art. 28 en art.
29 IVRK).

Uit mijn eigen onderzoek van juni 2022, [In eenzaamheid gepest](#), bleek dat
in een-derde van de gevallen waar gepest wordt er feitelijk sprake is van
discriminatie.² Ik ondersteun daarom van harte het voorstel om discriminatie

¹ De rechten van kinderen zijn vastgelegd in het Verdrag inzake de Rechten van het Kind
(IVRK). Deze rechten gelden voor iedereen onder de 18 jaar. Als Kinderombudsman controleer
ik of de overheid de kinderrechten in Nederland respecteert, beschermt en verwezenlijkt.

² De Kinderombudsman (14 juni 2022), In eenzaamheid gepest, rapportnummer KOM007/2022

Pagina 1/3

Datum

19 september 2023

Onderwerp

Reactie op wetsvoorstel Vrij en veilig
onderwijs en AMvB

Ons nummer

1730573

Uw brief

Uw kenmerk

(kenmerk brief)

Contactpersoon

Kinderombudsman

Bezuidenhoutseweg 151
2594 AG Den Haag

Postbus 93122
2509 AC Den Haag

T 070 356 35 63
info@kinderombudsman.nl
www.kinderombudsman.nl

*De Kinderombudsman
is onderdeel van de
Nationale ombudsman*

als apart onderdeel op te nemen in de monitoring. Uit dit zelfde onderzoek bleek tevens dat pesten zich niet beperkt tot het schoolplein, maar ook plaatsvindt op andere, voor kinderen, belangrijke plekken. Het uitbreiden van de registratie- en meldplicht naar plekken buiten school kan ik daarom ook alleen maar ondersteunen.

Bovendien bleek uit de [analyse](#) van de meldingen die bij de Kinderombudsman binnenkomen over pesten – welke aan mijn onderzoek vooraf ging – dat pesten soms zulke ernstige vormen aanneemt, dat we eigenlijk moeten spreken over mishandeling.³ Ook dit aspect zie ik terugkomen in de verschillende maatregelen en ondersteun ik daarom van harte. Tot slot ondersteun ik van harte dat de maatregelen ook gaan gelden voor het Caribisch deel van Nederland. Uit eigen onderzoek blijkt namelijk dat geweld en mishandeling ook een probleem zijn in het onderwijs voor kinderen in het [Caribisch deel](#) van Nederland.⁴

Pagina 2/3

Ons nummer

1730573

Kanttekeningen bij wetsvoorstel Vrij en veilig onderwijs en AMvB

Naast de hierboven genoemde positieve aspecten van het wetsvoorstel en de AMvB, zie ik echter ook een aantal knelpunten in de voorgenomen maatregelen. Deze zien deels op de maatregelen zelf en deels op de (uitbreiding van) de monitoring.

Knelpunten in de maatregelen van het wetsvoorstel

Recht op participatie van kinderen is niet gewaarborgd

De voorgenomen maatregelen in het wetsvoorstel zetten steviger in op de zorgplicht van onderwijsinstellingen. Hierbij wordt expliciet aangegeven dat deze er ook aan moeten bijdragen dat ouders zich beter gehoord en geholpen voelen bij meldingen en klachten over onveiligheid van hun kinderen. Volgens het Kinderrechtenverdrag zijn kinderen eigenstandig drager van rechten en hebben zij het recht om gehoord te worden en hun mening te kunnen geven (art. 12 IVRK). Dit recht is essentieel om een goede afweging te kunnen maken van het belang van het betreffende kind (art. 3 IVRK). Hoewel ouders een verantwoordelijkheid hebben ten aanzien van hun kinderen (art. 18 IVRK), ontnemt dit onderwijsinstellingen niet de plicht om kinderen een eigenstandige stem en positie te geven daar waar zij onveiligheid ervaren. Deze stem en positie van kinderen mis ik in het huidige wetsvoorstel.

Recht op informatie is niet gewaarborgd

Bovenstaande geldt tevens voor de informatie die onderwijsinstellingen in hun schoolgids hierover moeten opnemen. Deze informatie moet volgens het Kinderrechtenverdrag toegankelijk zijn voor kinderen (art. 17 IVRK).

Advies

Maatregelen die voorgesteld worden om het klachtenstelsel te versterken moeten (ook) open staan voor kinderen zelf. Ik adviseer daarom expliciet in de MvT op te nemen op welke wijze kinderen zelf bij (bijvoorbeeld) een externe vertrouwenspersoon terecht kunnen komen.

Ook de kinderrechtelijke verplichting ten aanzien van toegankelijke informatievoorzieningen zie ik graag expliciet terug in de MvT.

³ De Kinderombudsman (24 september 2021), Buiten spel, rapportnummer KOM005/2021

⁴ De Kinderombudsman (16 juni 2021), Als je het ons vraagt. Kinderen op de BES-eilanden, rapportnummer KOM003/2021

Knelpunten in de voorgestelde monitoring volgens de AMvB

De wijzigingen in de vormgeving en uitvoering van de monitoring, zoals opgenomen in de AMvB zien er op toe dat scholen een nauwkeuriger beeld krijgen van de veiligheidsbeleving binnen hun instelling. Hiertoe wordt er enerzijds een onderscheid gemaakt in 'ervaren veiligheid', 'feitelijke veiligheid' en 'welbevinden'. Anderzijds wordt er een onderscheid gemaakt in de ervaringen, te weten 'mishandeling', 'seksuele intimidatie en misdrijf tegen zeden', 'discriminatie' en 'pesten'. De NvT verwijst naar het bevragen van leerlingen op deze onderwerpen in de monitoring.

Zoals eerder aangegeven ondersteun ik het onderscheid dat in de monitoring gemaakt moet gaan worden binnen de verschillende vormen van onveiligheid. Ik voorzie echter een knelpunt in het expliciet bevragen van leerlingen hierover. Vanuit mijn eigen ervaringen bij het eerder genoemde onderzoek naar pesten, blijkt dat bijvoorbeeld discriminatie of mishandeling door kinderen (en hun ouders) gezien wordt als – extreme vormen van – pesten. Het expliciet bevragen van leerlingen op deze verschillende vormen van onveiligheid veronderstelt kennis van dit onderscheid bij kinderen.

Advies

Mijns inziens zou de monitoring moeten zien op het bevragen van leerlingen over pesten in de meest brede vorm. Dit betekent dat er bijvoorbeeld wél aan kinderen gevraagd kan worden of zij gepest worden vanwege hun huidskleur, maar niet of zij gediscrimineerd worden vanwege hun huidskleur. Mijn verwachting is dat in het laatste geval nog veel onveiligheidservaringen onderbelicht blijven omdat kinderen deze zelf niet als discriminatie zullen definiëren. En juist dat zou met de monitoring voorkomen moeten worden. Het daadwerkelijk maken van onderscheid tussen de verschillende vormen is mijns inziens een taak in de *analyse* van de monitoring en niet in de vraagstelling binnen de monitoring.

Tot slot

Uiteraard ben ik bereid het bovenstaande nader toe te lichten in een gesprek.

Met vriendelijke groet,

Margrite Kalverboer
de Kinderombudsvrouw